

NORGES HØYESTERETT

Den 21. oktober 2015 avsa Høyesterett dom i

HR-2015-02103-A, (sak nr. 2015/1005), straffesak, anke over dom,

A (advokat Carl Konow Rieber-Mohn – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Alvar Randa)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Noer**: Saken gjelder fastsetting av straffen for oppbevaring av om lag 4,8 kilo amfetamin. De sentrale spørsmålene er betydningen av fire dagers opphold i politiarrest under full isolasjon, samt langvarig passbeslag og pålegg om meldeplikt.
- (2) A er en 34 år gammel norsk statsborger. Han ble pågrepet av politiet 4. juli 2013 mistenkt for grov narkotikaforbrytelse og ble samme dag satt i politiarresten ved Oslo politikammer.
- (3) Den 23. mai 2014 tok statsadvokaten i Oslo ut tiltalebeslutning mot A for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd jf. tredje ledd første punktum, hvor grunnlaget (post I) var beskrevet slik:

"Torsdag 4. juli 2013 ca. kl. 09.20 i --- 00 i X oppbevarte [han] ca. 4838 gram amfetamin."

- (4) Han ble videre tiltalt for overtredelse av straffeloven § 162 første ledd (post II), hvor grunnlaget var dette:
- "Torsdag 4. juli 2013, ca. kl. 09.45 i ---veien 00 i X oppbevarte han 11,40 gram amfetaminholdig stoffblanding, 4,61 gram hasj, 0,10 gram mCPP holdig stoffblanding og to tabletter inneholdende det narkotiske virkestoffet mCPP."**
- (5) Oslo tingrett avsa 15. oktober 2014 dom, hvor A ble dømt til fengsel i 4 år og 10 måneder. Domsslutningen for straffekravets del lød slik:
- "1. A, født 00.00.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd jf femte ledd og straffeloven § 162 første ledd til fengsel i 4 – fire – år og 10 – ti – måneder, jf. straffeloven § 62 første ledd. Til fradrag kommer 205 – tohundreogfem – dager for utholdt varetekt."**
- (6) A anket bevisvurderingen for post I og straffutmålingen til Borgarting lagmannsrett, som 24. april 2015 avsa dom hvor straffen ble satt til fengsel i 5 år. Dommen har denne slutning:
- "1. A, født 00. --- 1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd, jf. femte ledd, sammenholdt med det forhold som er rettskraftig avgjort ved Oslo tingretts dom av 15. oktober 2014, til en straff av fengsel i 5 – fem – år. Til fradrag i straffen går 205 – tohundreogfem – dager for utholdt varetekt, jf. straffeloven § 60 første ledd.**
- 2. Saksomkostninger idømmes ikke, jf. straffeprosessloven § 437 tredje ledd."**
- (7) Det er for Høyesterett klarlagt at varetektsfradraget skal være 200 dager, og ikke 205 dager som fastsatt av tingretten og lagmannsretten.
- (8) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Han har i korte trekk anført at straffen i lagmannsretten er blitt for streng, da det ikke er tatt hensyn til hans underordnede rolle og tidsbruken i saken. Det må ved straffutmålingen tas i betraktning at innesperringen av ham på glattcelle i fire døgn under full isolasjon manglet hjemmel og var i strid med internasjonale menneskerettskonvensjoner. Han ble heller ikke fremstilt for en dommer i tide. Ved straffutmålingen må det dessuten tas hensyn til at han var undergitt meldeplikt og passbeslag.
- (9) Påtalemyndigheten har bestridt at det foreligger konvensjonsstrid og anfører at lagmannsretten har utmålt en riktig straff.
- (10) *Mitt syn på saken*
- (11) Jeg har kommet til at det ved straffutmålingen må tas hensyn til det langvarige passbeslaget og meldeplikten, men at anførselene om konvensjonsstrid ikke kan føre fram.
- (12) Bakgrunnen for saken er at politiet den 4. juli 2013 fant om lag 4,8 kilo amfetamin med en renhetsgrad på 43 prosent i en utebod tilhørende en kjenning av A. Stoffet var pakket inn i fem plastposer, og på to av posene fant politiet fingeravtrykk fra A.
- (13) A nektet for å ha hatt noe med narkotikaen å gjøre, men lagmannsretten fant det bevist at han oppbevarte eller medvirket til å oppbevare stoffet, og at det var ment for videresalg.

- (14) I tillegg fant politiet 11,4 gram amfetamin og noe hasj og tabletter i As leilighet, jf. tiltalebeslutningen post II. A forklarte i lagmannsretten at stoffet i hovedsak var til eget bruk. Han ble domfelt også for dette forholdet.
- (15) I utgangspunktet ligger straffen for befatning med om lag fem kilo kokain på fengsel i vel fem år, jf. Rt. 2013 side 80 avsnitt 55. Amfetamin og kokain stilles noenlunde likt ved straffutmålingen, jf. Rt. 2010 side 1082 avsnitt 20 og Rt. 2014 side 360 avsnitt 35.
- (16) Lagmannsretten mente at A hadde en *mindre sentral rolle* enn medtiltalte, som var eier av og hadde nøkkel til uteboden hvor stoffet ble funnet, men at dette ikke kunne få nevneverdig betydning for straffutmålingen. Jeg er enig med lagmannsretten i at As rolle i saken ikke var slik at det kan gi seg utslag i straffen.
- (17) Jeg er også enig med lagmannsretten i at *tidsbruken* ikke gir grunnlag for redusert straff. Det er ikke påvist noen ren liggetid. At det har gått vel 2 år og 3 måneder fra pågrepelse til dom i Høyesterett, må ses på bakgrunn av at det er en alvorlig straffesak med forgreninger til utlandet og med flere siktede.
- (18) Spørsmålet er så om det *i tilknytning til pågrepelse og varetektsfengsling av A* ble begått brudd på konvensjonsbestemmelser som etter menneskerettsloven § 3 går foran norsk rett, og som må føre til nedsatt straff. A gjør gjeldende at det er begått tre konvensjonsbrudd i så måte.
- (19) *Betydningen av at A først ble fremstilt for retten etter vel 52 timer*
- (20) Jeg behandler først As anførsel om at det er begått brudd på Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 9 nr. 3 fordi han ikke ble fremstilt for en dommer innen det var gått 48 timer.
- (21) A ble pågrepet torsdag 4. juli 2013 kl. 09.45 og satt inn i politiets sentralarrest i Oslo kl. 10.14. Han ble tatt ut av politiarresten lørdag kl. 10.20 og fraktet til Oslo tingrett, hvor han satt i ventecelle til rettsmøtet startet kl. 14.00. Han ble altså fremstilt 52 timer og 15 minutter etter pågrepsen.
- (22) Grunnloven § 94 slår fast at "[d]en pågrepne skal snarest mulig fremstilles for en domstol". Bestemmelsen kom inn i Grunnloven i 2014. Menneskerettsutvalget la til grunn at grunnlovsfestingen "ikke på noe punkt" ville "endre dagens rettstilstand" ut over å løfte rettigheten inn i Grunnloven, jf. Dokument 16 (2011–2012) side 117.
- (23) Den nærmere fristen for fremstilling for retten etter pågrepelse, følger av straffeprosessloven § 183, som sier at den pågrepne skal stilles for retten for varetektsfengsling "*snarest mulig og senest den tredje dagen etter pågrepsen*".
- (24) Fristen regnes fra pågrepsen, og ved oversittelse skal siktede løslates, jf. første ledd femte punktum. Men hvis den pågrepne blir fremstilt for retten etter fristen, vil retten likevel ha kompetanse til å beslutte fengsling, jf. Rt. 2014 side 1102 avsnitt 18.
- (25) Spørsmålet om tredagersfristen i straffeprosessloven § 183 er i overensstemmelse med internasjonale konvensjoner, ble vurdert av Justisdepartementet da bestemmelsen ble vedtatt i 2002 (i kraft 2006). Departementet fant at fristen ikke var konvensjonsstridig, og

viste blant annet til at andre land hadde lengre fremstillingsfrister, jf. Ot.prp. nr. 66 (2001–2002) kap. 4.1.2 og 4.1.3. I kommentarene til § 183 på side 133 i proposisjonen, ble det imidlertid understreket at hovedregelen er at den pågrepne skal stilles for en dommer *før* fristen løper ut, og at politi og domstoler må føre nøye kontroll med praksis i de internasjonale håndhevingsorganene:

"Hovedregelen er fortsatt at den siktede skal fremstilles snarest mulig. Bare unntaksvís kan det være aktuelt å vente med fremstillingen helt til fristen løper ut. Hvor lenge man kan vente, vil bero på forholdene i den enkelte saken, blant annet på hvor alvorlig forbrytelse det dreier seg om og på hvor komplisert og tidkrevende etterforskningen er.

Belastningen for den siktede må også tas i betraktning. Selv om det isolert sett er grunnlag for å vente med fremstilling til den tredje dagen, bør fremstilling skje før dersom den siktede ellers vil bli holdt lenger i politiarrest enn han ville ha blitt etter gjeldende rett, se punkt 4.3.3 foran.

Departementet understreker betydningen av at pågripelsen ikke varer lenger enn EMK art. 5 nr. 3, jf SP art. 9.3 tillater, se nærmere punkt 4.1.2 foran. Påtalemyndigheten og retten bør føre en nøye kontroll med praksis på dette punktet."

- (26) A ble fremstilt for en dommer innen den fristen som følger av straffeprosessloven. Spørsmålet er imidlertid om tidsbruken oppfyller Norges menneskerettslige forpliktelser. A har gjort gjeldende at kravene etter Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter ikke er oppfylt. Konvensjonens artikkel 9 nr. 3 første setning krever at en pågrepet person *omgående skal fremstilles for en dommer*:

"Den som arresteres eller tilbakeholdes på grunn av siktelse for en straffbar handling, skal omgående fremstilles for en dommer eller en annen øvrighetsperson som ved lov er gitt domsmyndighet, og skal ha rett til rettergang innen rimelig tid eller til løslatelse."

- (27) Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) har en tilsvarende bestemmelse i artikkel 5 nr. 3 første setning, hvor det heter:

"Enhver som blir pågrepet eller berøvet friheten i samsvar med bestemmelsene i avsnitt 1.c i denne artikkel, skal straks bli stilt for en dommer eller annen embetsmann som ved lov er bemyndiget til å utøve domsmyndighet, og skal ha rett til hovedforhandling innen rimelig tid eller til løslatelse under saksforberedelsen."

- (28) Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) har tolket vilkåret om at fremstilling må skje "straks" som et krav om at den frihetsberøvede skal stilles for en dommer *innen 4 døgn*, men at fremstilling innenfor fristen ikke alltid vil være tilstrekkelig, jf. Kjølbros, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 3. utgave 2010, side 312.

- (29) FNs menneskerettskomité uttalte i klagesak nr. 1787/2008 den 27. mars 2013 at fristens lengde må avgjøres ut fra den enkelte sak, men at lenger enn 48 timer "require special justification". Komiteen har senere i en generell tolkningsuttalelse fra 16. desember 2014, jf. General Comment nr. 35 punkt 33, uttrykt 48-timers kravet på følgende måte:

"While the exact meaning of 'promptly' may vary depending on objective circumstances, delays should not exceed a few days from the time of arrest. In the view of the Committee, 48 hours is ordinarily sufficient to transport the individual and to prepare for the judicial hearing; any delay longer than 48 hours must remain absolutely exceptional and be justified under the circumstances."

- (30) Jeg forstår uttalelsene slik at tidsbruken bare helt unntaksvis kan overstige 48 timer og bare såfremt omstendighetene kan rettferdiggjøre det. Fristen bygger på komiteens vurdering av at 48 timer vanligvis er tilstrekkelig til å transportere den pågrepne og til å forberede fengslingsmøtet.
- (31) Som fremholdt i Rt. 2008 side 1764 avsnitt 81, har uttalelser fra FNs menneskerettskomité betydelig vekt som rettskilde ved tolkingen av SP. Som følge av uttalelsen fra 2014 og en dom fra Oslo tingrett som jeg kommer tilbake til, har Riksadvokaten i midlertidige retningslinjer av 24. juni 2014 gitt uttrykk for at 48-timersregelen må følges "så langt det er mulig innenfor de gjeldende ressursmessige rammene".
- (32) A ble altså fremstilt for retten vel 4 timer etter utløpet av 48-timersfristen som FNs menneskerettskomité har lagt seg på i sin generelle tolkningsuttalelse. Som grunn for tidsbruken har aktor pekt på at A var i avhør fredag 5. juli 2013, og at det tok noe tid å vurdere fengslingsgrunnlaget siden det var to siktede. Det er dessuten vist til at Oslo tingrett berammer førstegangsfengslinger fra lunsjtider og utover, slik at det ikke var mulig å få ham framstilt for retten særlig tidligere på lørdagen.
- (33) Grunner som kan rettferdiggjøre at fristen oversittes, vil variere blant annet ut fra hvor lang overskridelse det er snakk om, hvor alvorlig forbrytelse det er mistanke om og hvor tidkrevende det er å klarlegge fengslingsgrunnlaget. A var som nevnt siktet for et alvorlig straffbart forhold der det blant annet var av betydning å avklare forholdet til en medsiktet. Han ble fremstilt for retten få timer etter at fristen løp ut. Transporten fra arresten og til tinghuset fant sted bare 35 minutter på overtid og fristoverskridelsen hadde sammenheng med tingrettens berammingspraksis.
- (34) Jeg ser det på denne bakgrunn slik at det her foreligger tilstrekkelige grunner som kan rettferdiggjøre at A først ble fremstilt for en dommer vel 52 timer etter pågripelsen, og at tidsbruken ikke representerer noe brudd på SP artikkel 9 nr. 3 slik bestemmelsen er tolket av Menneskerettskomiteen.
- (35) Det er etter dette ikke nødvendig for meg å gå nærmere inn på forholdet mellom straffeprosessloven § 183 og SP artikkel 9 nr. 3.
- (36) *Betydningen av at A ble sittende i politiarrest i mer enn to døgn*
- (37) Oslo tingrett besluttet fengsling fram til 3. august, med brev- og besøksforbud hele perioden, og med fullstendig isolasjon til 20. juli. A ble bragt til politiarresten etter fengslingsmøtet. Han ble overført til Oslo fengsel mandag 8. juli kl. 09.46. Til sammen satt han altså 4 døgn i arresten.
- (38) I lagmannsretten ble det feilaktig opplyst at A hadde sittet 6 døgn i politiarrest. Om betydningen av dette for fengselsstraffen, uttalte lagmannsretten at det var "kritikkverdig at tiltalte satt så lenge i glattcelle, men det kan ikke få betydning for straffens lengde i en sak av denne karakter".
- (39) A har anført at det var i strid med norsk rett når han *ikke ble overført fra politiarresten til fengsel innen 48 timer*.

- (40) Politiarrest er ment for kortvarig innesperring av pågrepne personer i påvente av overføring til fengsel eller løslatelse, men brukes også blant annet til personer som er overstadig ruset eller som pågripes på grunn av bråk og uro. Praksis i Norge har vært at den som sitter i politiarrest, ikke har kontakt med andre innsatte eller personer utenfra, med noen unntak som jeg kommer tilbake til.
- (41) Cellene i Oslo politiarrest – også kalt glattceller – er nakne rom med murgulv og murvegger, en brisk med plastmadrass, et toalett og en vannkilde. Det er opplyst at alle cellene har utsyn via en glassvegg til klokke og vindu med dagslys. Lyset på cella kan bli regulert, men det kan ikke slås helt av. De innsatte kan, når alt fungerer som det skal, velge mellom tre musikkanaler og selv styre volumet. Det skal gis tilbud om lufting og dusj daglig, og dersom den innsatte er ute av cella når vedkommende står for tur, skal han få tilbud seinere. Betjeningen skal se til de innsatte normalt en gang i timen gjennom kikkhull i døra. Jeg viser til arrestforskriften § 2-5 til § 2-9, og til Oslopolitietts arrestinstruks av 24. februar 2015 pkt. 12 og 14.
- (42) En person i politiarrest skal *overføres til fengsel innen to døgn* etter pågripelsen, med mindre dette av praktiske grunner ikke er mulig, jf. forskrift om bruk av politiarrest av 30. juni 2006 nr. 749 (arrestforskriften) § 3-1:

"Den innsatte skal overføres innen to døgn etter pågripelsen, med mindre dette av praktiske grunner ikke er mulig. Dersom overføring skjer senere, skal begrunnelsen nedtegnes i arrestjournalen."

- (43) Det samme går fram av forskrift 22. februar 2002 nr. 183 til lov om straffegjennomføring § 4-1 første ledd:

"Kriminalomsorgen skal stille fengselsplass til disposisjon for varetektsinnsatte og personer som politiet har pågrepet innen to døgn etter pågripelsen, med mindre dette av praktiske grunner ikke er mulig. Kriminalomsorgen og politiet plikter sammen å sørge for at slik overføring fra politiarrest til fengsel finner sted."

- (44) A ble ikke overført innen 48 timer, men ble sittende i politiarresten i fire døgn. Begrunnelsen for dette var plassmangel i de nærliggende fengslene. Spørsmålet er om det tilfredsstillende vilkåret om at overføring "av praktiske grunner ikke er mulig."
- (45) Det er sparsomt med rettskilder som kaster lys over dette. Men bakgrunnen for bestemmelsen er at politiarresten ikke er utstyrt eller egnet for lengre opphold. Det er dessuten lagt til grunn at faren for dårlig behandling av siktede personer er større i politiarrest enn i fengsel, jf. Communication no. 1787/2008 av 27. mars 2013 fra FNs menneskerettskomité, punkt 7.3. I Ot.prp. nr. 66 (2001–2002) pkt. 4.3.3 ble det ved omtalen av regelen uttalt at enkelte politidistrikt ville ha problemer med å oppfylle fristen på grunn av store avstander. Samtidig understreker departementet at den pågrepne "normalt må overføres fra politiarrest til fengsel innen to døgn etter at han er pågrepet".
- (46) Unntaket i arrestforskriften og forskriften til straffegjennomføringsloven som åpner for opphold i politiarrest ut over 2 døgn, må forstås relativt snevert. Dette er også fremholdt i en uttalelse i Sivilombudsmannens sak 2007/1097, hvor ombudsmannen uttaler:

"Den fastsatte overføringsfristen på to døgn skal følges, og det fastsatte unntaket der 'praktiske grunner' ikke gjør det mulig kan bare benyttes unntaksvis. Jeg kan ikke se at

unntaket åpner for regelmessige brudd på overføringsfristen, og finner det beklagelig dersom en slik oppfatning har festnet seg i politidistriktene."

- (47) Det er opplyst for Høyesterett at andelen pågrepne som satt ut over 48 timer i Oslo politiarrest i 2013, utgjorde 12,6 prosent. I 2014 gikk antall oversittere ned.
- (48) I vår sak var det som nevnt ingen ledig fengselsplass. Søndag 7. juli kl. 07.00 skrev politiet en såkalt avviksmelding om at A hadde vært mer enn 48 timer i glattcelle. Han var da den som hadde sittet lengst i arresten, og den første som skulle ut når det ble ledig plass.
- (49) Selv om unntaket fra 48-timersfristen må praktiseres strengt, er det ikke tvil om at mangel på fengselsplasser var ment å gå inn under vilkåret om praktisk umulighet i arrestforskriften og forskriften til straffegjennomføringsloven. Sett hen til at det i vår sak ikke var ledige fengselsplasser, at A i henhold til rettens kjennelse uansett skulle holdes isolert og at han ikke hadde spesielle helsemessige problemer av fysisk eller psykisk art, er jeg kommet til at arrestforskriften § 3-1 ga hjemmel for å holde ham i arresten de to ekstra døgnene.
- (50) *Betydningen av at A ble holdt i isolasjon i politiarresten*
- (51) A var underlagt full isolasjon i de 4 døgnene i politiarresten. Med det menes at han var utelukket fra fellesskap med alle andre innsatte, jf. Ot.prp. nr. 66 (2001–2002) side 130. A har anført at isolasjonen var i strid med norsk intern rett og med EMK artikkel 8.
- (52) Jeg nevner innledningsvis at det å sitte under full isolasjon gir to døgn fradrag i straffen for hvert påbegynte døgn, jf. straffeloven § 60. A har derfor fått 8 dagers varetektsfradrag som følge av tiden i politiarrest.
- (53) Av arrestjournalen går det fram at A hadde kontakt med sin advokat torsdag og fredag, og at han ringte advokaten på lørdag uten å oppnå kontakt. Fredag var han i avhør om lag 4 timer og 20 minutter. På lørdagen var han ute av arresten cirka 4 ½ time i forbindelse med fengslingsmøtet. Han fikk ikke tilbud om lufting eller dusjing før på søndagen.
- (54) Jeg ser først på om isolasjonen av A var hjemlet i *norsk intern rett*.
- (55) Dette spørsmålet gjelder bare isolasjonen av A *forut for fengslingskjennelsen*. Oslo tingrett kom i kjennelsen til at det var "nærliggende fare for at den fengslede vil forspille bevis i saken dersom han ikke holdes isolert", jf. straffeprosessloven § 186a. Det er derfor ikke tvilsomt at isolasjonen av A i etterkant av fengslingen hadde tilstrekkelig hjemmel.
- (56) Regler om isolasjon av innsatte i *perioden fram til fengslingskjennelse* er fastsatt i to ulike forskrifter.
- (57) Arrestforskriften, gitt med hjemmel i straffeprosessloven § 183, slår i § 2-9 første ledd fast at innsatte i politiarrest normalt *ikke kan motta besøk utenfra* av andre enn advokat og konsulær representant:

"Innsatte i politiarrest gis ikke adgang til å motta eksterne besøk fra andre enn advokat eller eventuell konsulær representant fra vedkommendes hjemland, med mindre særlige grunner taler for det."

- (58) Forskrift til straffegjennomføringsloven § 4-2 sier at innsatte som ennå ikke er besluttet fengslet av retten, bare skal ha adgang til *samkvem med andre innsatte* "dersom påtalemyndigheten forhåndssamtykker".
- (59) As anførsel er at sistnevnte bestemmelse ikke hadde tilstrekkelig hjemmel. Det er vist til hjemmelsgrunnlaget for forskriften, straffegjennomføringsloven § 5 siste ledd, som lyder slik:
- "Kongen kan gi nærmere regler om kriminalomsorgens virksomhet, organisering og gjennomføringen av fengselsstraff, forvaring, strafferettslige særreaksjoner, varetekt, samfunnsstraff og andre reaksjoner når det er særskilt bestemt i lov."**
- (60) Straffegjennomføringsloven gjelder i utgangspunktet bare for kriminalomsorgen, og forskriftshjemmelen i § 5 retter seg direkte mot kriminalomsorgens virksomhet. Politiarresten hører imidlertid under politiet.
- (61) Det er likevel på det rene at forskriftens § 4-2 i alle år har blitt praktisert slik at den gjelder uansett om den pågrepne sitter i politiarrest eller i fengsel. I utgangspunktet er det heller ikke særlig grunn til å ha ulike regler for isolasjon avhengig av om den som pågripes settes i fengsel eller i politiarrest. I begge tilfelle dreier det seg om personer som sitter innesperret i påvente av avgjørelsen av deres videre skjebne.
- (62) Ordlyden i forskriften beskriver en praksis som har vært vel kjent. Det er heller ikke tvilsomt at forskriftsbestemmelsen gir uttrykk for det som har vært lovgivers forutsetning, nemlig at innsatte i politiarrest bare skal ha omgang med andre innsatte etter påtalemyndighetens samtykke. Trolig skyldes mangelen på uttrykkelig regulering av dette, at det å være isolert fra andre innsatte har blitt ansett å ligge innbakt i selve det å være i politiarrest.
- (63) Det er uheldig at den formelle hjemmelen for forskriften er uklar. Men tatt i betraktning de momentene jeg har nevnt, mener jeg likevel at forskriftsbestemmelsen ga tilstrekkelig hjemmel og at A ikke kan gis medhold her.
- (64) Jeg går så over til å se på om isolasjonen av A i politiarresten i 4 døgn er i strid med *retten til beskyttelse av privatlivet etter EMK artikkel 8*. Bestemmelsen lyder slik:
- "1.   **Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse.**
2.   **Det skal ikke skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettighet unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter."**
- (65) Jeg tar som utgangspunkt at den isolasjon i politiarrest som A ble utsatt for, må anses som et *inngrep* etter konvensjonen artikkel 8, selv om EMD ikke uttrykkelig har tatt stilling til spørsmålet i relasjon til samvær med andre innsatte. Jeg viser til EMDs dom 31. mai 2011 Boguslaw Krawczak mot Polen avsnitt 108.
- (66) Spørsmålet er om inngrepet oppfyller kriteriene i artikkel 8 nr. 2.

- (67) Vilkåret om at inngrepet må ha hjemmel i lov, er oppfylt, jf. det jeg tidligere har sagt om dette i avsnitt 54 til 63.
- (68) *Formålet* med å holde A i fullstendig isolasjon var blant annet å sikre etterforskningen. Dette går fram av pågripelsesbeslutningen, som var begrunnet med "unndragelsesfare" og "bevisforspillelsesfare". At det var behov for å begrense As kontakt med andre i den første perioden av etterforskningen, kom også Oslo tingrett til i sin fengslingskjennelse. Tiltaket var derfor satt i verk for å "*forebygge uorden eller kriminalitet*", og hadde derfor et legitimt formål etter artikkel 8 nr. 2.
- (69) Ved vurderingen av om inngrepet er nødvendig i et demokratisk samfunn, vurderer EMD om inngrepet "*corresponds to a pressing social need*" og om det er "*proportionate to the legitimate aim pursued*", jf. dom 28. april 2005 Buck mot Tyskland avsnitt 44.
- (70) Som nevnt må isolasjonen av A fra besøk utenfra og fra andre innsatte, anses å ha vært berettiget for å sikre oppklaringen av saken. Dette tilfredsstillende kriteriet om at inngrepet var satt i verk av hensyn til presserende samfunnsmessige behov.
- (71) Isolasjon i politiarrest er et sterkt inngrep. Det må begrenses til det som er nødvendig, jf. straffeprosessloven § 170 a.
- (72) Jeg nevner i denne sammenheng at Oslo tingrett i en rettskraftig dom av 2. juni 2014 kom til at isolasjon i politiarrest av en person som var pågrepet for å unngå gjentakelse av straffbare handlinger, var i strid med EMK artikkel 8. Saken skiller seg fra vår sak ved at det der ikke var fare for bevisforspillelse, og at det heller ikke var besluttet isolasjon i fengslingskjennelsen.
- (73) Riksadvokaten utga på bakgrunn av dommen det rundskriv om politiarrest av 24. juni 2014 som jeg har nevnt tidligere, hvor det understrekes at politiet løpende må vurdere om det er nødvendig med isolasjon av arresterte personer. Det samme er sagt i midlertidige retningslinjer fra Politidirektoratet av 4. juli 2014.
- (74) Isolasjon av innsatte i glattcelle er belastende og vil kunne utløse helseproblemer, ikke minst av psykisk art. I tillegg kommer at innsatte i varetekt ikke er domfelt, og derfor i utgangspunktet ikke skal behandles som om de var straffedømt. Dette betyr ikke bare at slik isolasjon må begrenses til det som er nødvendig, men også at innretningen av cellene, muligheten for kontakt med andre og tilbud om lufting og dusj mv. vil være av betydning for vurderingen.
- (75) På tross av de strenge generelle utgangspunktene, har jeg kommet til at isolasjonen her ikke innebærer noe konvensjonsbrudd. Jeg peker på at A ikke hadde spesielle helseproblemer, at oppholdet i politiarresten var begrenset til 4 døgn, og ikke minst til at han uansett skulle sitte på isolasjon. Det er kritikkverdige at han ikke fikk tilbud om lufting og dusj hver dag og at han ikke ble overført til fengsel tidligere. Men tatt i betraktning formålet med isolasjonen og de generelle tiltak som er iverksatt for å minske påkjenningen av isolasjonen ved Oslo politiarrest, kan jeg ikke se at inngrepet i vår sak er uforholdsmessig. Det foreligger således ikke noe brudd på artikkel 8.
- (76) *EMK artikkel 14, jf. artikkel 8*

- (77) A har også anført at oppholdet i politiarrest er i strid med EMK artikkel 14, jf. artikkel 8 om forbud mot forskjellsbehandling ved utøvelsen av retten til privatliv. I den grad oppholdet i politiarresten skal sammenlignes med annen form for varetekt, må det i dette tilfellet være med varetektsfanger som er undergitt fullstendig isolasjon. Den faktiske forskjellen mellom oppholdet i Oslo politiarrest og varetektsfengsel med fullstendig isolasjon er imidlertid ikke så stor at det, i en så kortvarig periode som det her er tale om, kan innebære noe brudd på artikkel 14.
- (78) *Betydningen av meldeplikt og passbeslag*
- (79) A ble løslatt fra varetekt den 11. januar 2014, men ble pålagt å innlevere passet og melde seg for politiet to ganger i uka, jf. straffeprosessloven § 181. Han var underlagt restriksjonene i til sammen 465 dager. Bortsett fra i ett tilfelle aksepterte A beslutningene om møteplikt og beslag, og han overholdt møteplikten.
- (80) Det er ikke gitt regler om at restriksjoner som dette skal gi fradrag i straffen, slik som for varetekt, jf. straffeloven § 60. Det er likevel tatt hensyn til ulike typer frihetsinnskrenkninger ved straffutmålingen. I Rt. 2000 side 822 la retten vekt på plassering på barnevernsinstitusjon ved straffutmålingen, og i Rt. 2007 side 333 fant Høyesterett at pålagt opphold med strenge frihetsbegrensninger hos en slektning, måtte gi rett til fradrag i straffen som ved varetekt.
- (81) Høyesterett behandlet i Rt. 1992 side 1578 betydningen av passbeslag og meldeplikt – først to ganger daglig i 20 dager og så en gang daglig – for straffutmålingen. Førstvoterende, som var i mindretall sammen med en annen dommer, uttalte på side 1582 i dommen at restriksjonene måtte tillegges skjønnsmessig vekt ved straffutmålingen. Flertallet kommenterte ikke spørsmålet, men pekte på at det ikke var grunnlag for å gi varetektsfradrag som følge av meldeplikten.
- (82) Det dreier seg i vår sak om en svært langvarig meldeplikt. Også passbeslaget hadde betydning for A, som i følge egne opplysninger hadde næringsvirksomhet i land utenfor Europa og også i en periode var registrert utflyttet dit. Jeg har derfor kommet til at belastningen knyttet til dette må føre til en skjønnsmessig reduksjon i straffen. Samlet straff settes etter dette til fengsel i 4 år og 10 måneder.
- (83) Som nevnt tidligere skal varetektsfradraget være 200 dager.
- (84) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 4 – fire – år og 10 – ti – måneder. Varetektsfradraget utgjør 200 – tohundre – dager.

- (85) Dommer **Indreberg:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (86) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (87) Dommer **Ringnes:** Likeså.
- (88) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (89) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 4 – fire – år og 10 – ti – måneder. Varetektsfradraget utgjør 200 – tohundre – dager.

Riktig utskrift bekreftes: